

Unga skadevållare

[Skadeståndsrätt](#) - [Objektiva förutsättningar](#) - [Subjektiva förutsättningar](#) - [Unga skadevållare](#) - [Övriga regler](#) - [Skadeståndets bestämmande](#)

Introduktion

Utgångspunkten är att barn ansvarar för sina egna handlingar, och om ett barn vållar skada är det barnet som blir ansvarig. Under vissa omständigheter kan förälder bli ansvarig för skada som barnet orsakat genom brott eller om förälder brustit i sin tillsynsplikt.

Unga skadevållare

Barn och ungdomar har däremot inte riktigt samma förutsättningar att förutse och agera aktsamt i lika stor utsträckning som vuxna. Därför hittar vi i skadeståndslagen en möjlighet att ta hänsyn till barns bristande förmåga att förstå att ett beteende kan vara riskfyllt, genom att skadestånd kan jämkas, i 2 kap. 4 § SkL:

4 § Den som i fall som avses i 1-3 §§ vållar skada innan han har fyllt arton år skall ersätta skadan i den mån det är **skäligt med hänsyn till hans ålder och utveckling**, handlingens beskaffenhet, föreliggande ansvarsförsäkring och andra ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter.

Bedömning enligt 4 § sker i två led:

1. Har barnet/ungdomen vållat skadan?
2. I vilken mån är det skäligt att barnet ersätter skadan?

Vållandebedömningen följer i stort en vanlig culpabedömning enligt 2 kap. 1 § SkL. Men för unga under 15 år ställer man inte ett lika högt krav på insikt. Detta visar sig sen i hur skäligt det är att barnet ersätter full skada och kan alltså jämkas med hänsyn till ålder och utveckling. Så risk och skadetyper, samt möjlighet till att agera annorlunda bedöms, men trots att det talar för att barnet har vållat skadan så kan man alltså, pga bristande insikt, sätta ner (jämka) ersättningen.

Barn som är mellan ca 0-3 år kan i princip inte vara vållande alls. Detta då ett sådant litet barn inte har någon möjlighet att förstå vilka konsekvenser ens handlande kan leda till.

"Ett fall där frågan bedömts är NJA 1977 s. 186, angående en treårig pojke som hade kastat ett metallföremål mot en äldre kamrat vars öga skadades svårt. HD ansåg inte att ett barn i den åldern kunde anses ha nått den mognad och ha förvärvat det omdöme och de insikter som måste förutsättas för att ett sådant handlande av barnet ska anses innefatta vållande enligt paragrafen (dåvarande 2 kap. 2 §). Ingen skadeståndsskyldighet förelåg alltså"

Det innebär att 0-3 år är en nedre gräns för när man kan anses vara vållande överhuvudtaget. Enligt bestämmelsen ska skadan ersättas, för barn mellan 3 och 15 år, i den mån det är skäligt med hänsyn

till barnets ålder och utveckling. Därmed avses exempelvis barnets intellektuella mognad och fysiska utveckling. Barn som är över 15 år bedöms i de flesta fallen som en vuxen, endast i undantagsfall kan skadestånd jämkas.

Det gör att vi kan identifiera olika nivåer av hur vi bedömer vållande:

- 0–3 år – kan i princip inte vara vållande under några omständigheter
- 4–15 år (barn) – modifierad culpabedömningen. Mindre vikt vid barnets insikt, anpassning av ersättningsstorleken med hänsyn till barnets ålder och utveckling.
- 15–18 år (ungdom) – samma culpabedömning som för vuxna och i princip ingen anpassning till barnets ålder och utveckling gällande jämkning.

Vad innebär det?

Betänk att en 6-åring och en 16-åring orsakar exakt samma skada. Av oaktsamhet skadar de en bil, ersättningen ligger på 5 000 kr. När man gör en culpabedömning så skiljer den sig åt på så sätt att man för 6-åringen inte lägger större vikt vid vad barnet borde insett. Och när man i andra ledet funderar på om det är skäligt att 6-åringen ska ersätta skadan fullt ut kommer det faktum att barnet är yngre än 16-åringen antagligen spela roll. Det skulle kunna innebära att ersättningen sätts ned till 2 000 kr för 6-åringen. Samma hänsyn tas inte till 16-åringen, om det inte skulle finnas tydliga tecken på att det vore skäligt att utifrån utveckling jämka skadestånd.

Tillsynsplikt / föräldrars ansvar

Barnet är alltså själv ansvarig för skada som barnet vållar. Men vid oaktsam underlåtenhet kan förälder bli skadeståndsskyldig enligt 2 kap. 1 § SkL. Stöd för detta finns i föräldrabalk:

FB 6 kap 2 § 2 st.

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. **I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.**

En typsituation avser konkreta försummelser, till exempel att överlämna en farlig leksak till ett litet barn eller underlåtenhet att reagera mot att barnet begagnar en sådan leksak.

NJA 1954 s 450. Modern till en femårig flicka lät henne utan kontroll klippa bilder med en nagelsax ur en tidning. Flickan skadade därvid en jämnårig lekkamrat. Modern blev skadeståndsskyldig.

Tillsynsplikten får antas avta ju äldre barnet blir. Små barn behöver i större utsträckning stå under förälders uppsikt. Tillsynsplikten är ett exempel på ansvarsgrundad passivitet (normalt krävs det att någon agerar/handlar för att det ska leda till skadeståndsansvar - de objektiva förutsättningarna).

Föräldrars principalansvar

I vissa fall kan förälder bli skadeståndsansvarig när barnet orsakat skada. Det är då ett fall av principalansvar. Som när en arbetsgivare blir ansvarig för en arbetstagares skada. När det gäller föräldrars principalansvar är den begränsad till skador som orsakas av brott. Motivet bakom lagen är att föräldrar ska vara mer uppmärksamma på sina barn, och försöka avstyra brottslighet.

SkadestL 3 kap 5 § 2 st.

Föräldrarnas ansvar enligt första stycket är för varje skadehändelse **begränsat till en femtedel av det prisbasbelopp** enligt 2 kap.6 och 7 §§socialförsäkringsbalken som gäller för det år då skadehändelsen inträffade. Står barnet under vårdnad av två föräldrar, gäller begränsningen för dem gemensamt.

Föräldrarnas skadeståndsansvar är dock begränsat – till maximalt en femtedel av prisbasbelopp. För 2024 är ett prisbasbelopp 57 300 kr. Det innebär att föräldrars principalansvar för skada som barn orsakar vid brott kan uppgå till 11 460 kr.

From:

<https://juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

<https://juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=skadestandsraett:ungaskadevallare&rev=1745480372>

Last update: 2025/04/24 07:39

